

A MŰSZAKI FILM ELTERJESZTÉSE
SZERVEZETT EGYÜTTMŰKÖDÉST KÍVÁN
/hozzászólás Duzs János cikkéhez/

dr. Héberger Károly

Örömmel olvastam a Tudományos és Műszaki Tájékoztatás X.évf. 4.számában DUZS János: "A műszaki tudományos film: az információszerezés és az információközlés fontos eszköze" c. cikkét. A kitűnő cikk elemzően feltárja a műszaki film fontosságát, szerepét, felhasználási lehetőségeit. Hozzászólásomban nem a cikk tartalmával, hanem a film felhasználásának egyes kérdéseivel, s a különböző szervek együttműködésének fontosságával kívánok foglalkozni, a műszaki felsőoktatás szemszögéből.

A közelmúltban tártuk a műszaki közvélemény elé az oktatási reform eredményeként kialakított új tanterveket. A sok hozzászólás azt mutatta, hogy műszaki közvéleményünk s a tudományos egyesületek felelősnek érzik magukat a műszaki egyetemen folyó képzésért. Most folyik az észrevételek alapján a tantervek korrekciója. Máris kijelenthetjük, hogy az elvi kérdéseken túl vagyunk, s előtérbe kerül a felsőoktatásban az oktatás hogyanjának, vagyis a módszereknek a kérdése.

Hosszas vizsgálódások és tapasztalatok alapján felismertük a film fontosságát a felsőoktatásban. Az elmúlt években értünk is el bizonyos "kezdeti" eredményeket. Ugyanakkor naponta jelenleg is követünk el olyan hibákat, melyek a műszaki filmek felhasználását az oktatásban gátolják és nehezítik.

Nézzük e kérdést egy kissé részletesebben:

A műszaki filmek készítése jelenleg decentralizált. Országunkban évente igen nagyszámu műszaki film készül, ezek a filmek azonban aránylag csak kis felhasználó kör részére felelnek meg változatlanul. Ennek oka, hogy a különböző érdekelt szervek között alig van együttműködés. Ha pl. a Nehézipari Filmstudio filmet készít és ezt előzetesen nem egyeztetik a műszaki egyetemekkel, készülhet nagyon jó film, de biztosan nem olyan, amellyel egyttal a műszaki felsőoktatás igényeit is kielégíthetnénk. Sokan a technikai és az egyetemi oktatás eltérő színvonala miatt az együttműködést nem tartják

lehetségesnek. Ez azonban csak álprobléma. A film elsősorban - műszaki vonatkozásában - a szemléltetés eszköze, és a szemléltetés színvonalát nem lehet matematikai képletekkel mérni.

A műszaki filmek készítése nem olcsó és egyszerű dolog. Éppen ezért a filmek gazdaságos készítése és felhasználása a különböző érdekeltektől szervek között a maximális együttműködést kívánja meg.

A műszaki felsőoktatásban új tárgyat vezetünk be, a munkavédelmet. E tárgy jellege feltétlen megkívánja a filmmel való szemléltetést. Ismeretes, hogy rendelkezünk ilyen témájú filmekkel. A megfelelő filmek, illetve filmrészletek kiválogatása azonban mérhetetlenül sok munkát kíván. Ehhez kapcsolódóan mondanivalóm második pontját: nevezetesen azt, hogy meglévő műszaki filmjeink hatalmas értéket képviselnek, felhasználhatók, de a felhasználásnak nagyon sok akadály van; többek közt az, hogy nincs olyan filmjegyzék, mely pontosan tartalmazná a fellelhető filmeket. Így pl. a nagy költséggel elkészített film az automata megmunkálásról², a legújabb filmjegyzékben nem szerepel. Itt hívnám fel a figyelmet a televízió számtalan műszaki filmjére, melyek egy-egy részlete a felsőoktatásban és az ismeretterjesztésben is felhasználható. A televízió filmjei tehát feltáratlan kincsesbányát jelentenek számunkra. A felsőoktatásban ugyanis nemcsak 15-20 perces ún. oktató filmekre van szükség. A korszerű előadás néhány perces ún. betét vagy szemléltető filmek használatát kívánja meg. Ehhez legtöbbször nem kell új film, hiszen a meglévőkből a megfelelő részek kiemelhetők.

A műszaki egyetemek vezetése különböző intézkedéseket tett a film alkalmazására. Korszerűsítik az előadótermeket és néhány tanulóköri termet, elsősorban abból a célból, hogy nappali világításban is lehetővé váljék a filmvetítés, különösen a rövid, szemléltető, előadáskiegészítő filmek felhasználása. Mindebből látható, hogy komoly igény jelentkezik a filmek alkalmazására a módszerek fejlesztése és tökéletesítése érdekében.

Az egységes szemlélet ki fog küszöbölni néhány helytelen megoldást. Ha valaki pl. találomra kiválaszt néhány filmet a KGM Filmstudio filmjei közül, meglepetve tapasztalja, hogy a film robogó vonattal kezdődik, amint lélegzetelállítóan halad keresztül a váltókon, míg kijelölt pályájára ér. Ezután elkezdődik a film tulajdonképpeni mondanivalója. DUZS elvtárs cikkében ezt a problémát "filmszerűségnek" nevezi. Azt hiszem még e téren sincs minden rendben. Mennyit bosszankodunk pl., amikor a műszaki jelenségre irányul a kamera, felismerjük a szerkezetet, kíváncsiak vagyunk a megoldásra és működésre, s ehelyett az operátor ráirányítja a kamerát a gép kezelőjére, vagy más érdektelen eseményre. Mire visszatér, a folyamat lezajlott.

Éppen a filmtűvészekkel való együttműködési nehézségek, valamint az anyagi nehézségek miatt alakultak ki a műszaki egyetemek e-

² HÉBERGER-TÓTH: Revolverautomaták. Budapest Filmstudio, 1960.

gyes tanszékein oktatófilm készítő csoportok. Sajnos elszigetelten nagy nehézségekkel küzdenek. Ennek ismeretében is egyetértek DUZS elvtársnak azzal a megállapításával, hogy "műszaki-tudományos filmkészítő specialisták kiképezve még általában nincsenek"...

A hazai lehetőségeken túl, további fejlesztés érhető el a külföldi országokkal elvégezhető filmcserékkel is. Tapasztalhatjuk, hogy aránylag könnyű az idegen film alá magyar szöveget mondani, és így a filmet ideálisan használhatóvá tenni.

Az elmúlt években sokat fejlődött a műszaki filmek felhasználása és terjesztése. A megrendezett filmfesztiválok lehetővé tették számunkra, hogy a külföldi eredményeket megismerhesstük. Örömmel értesültünk arról, hogy az Országos Műszaki Fejlesztési Bizottság a műszaki filmek gazdájává válik. Nem érdektelen tehát itt nyilvánosan néhány javaslatot tenni.

1. Az ezután elkészítendő műszaki oktatófilmek előzetesen az érdekeltek /üzemek, technikumok, egyetemek stb./ közös tematikája alapján készüljenek el, hogy a felhasználók körét kiterjeszthessük.
2. Olyan nyilvántartás lenne célszerű, melyből bárki megtalálhatja az őt érdeklő filmet, beleértve a televízió műszaki filmjeit, valamint a kutató intézetek és egyetemek - közrebocsátható - kutatófilmjeit is.
3. Gondos előkészítés után vizsgaköteles tanfolyamot kellene szervezni a műszaki tudományos és ismeretterjesztő film készítéséről, hogy megfelelő szakember gárdával rendelkezünk.
4. A műszaki filmkészítés elvi, tartalmi és gyakorlati kérdéseiben az együttműködés az érdekelt szervek között szervesítőleg is biztosítandó.
5. Akár csereképpen, akár devizakeretek biztosításával minél több külföldi műszaki filmet szerezzünk be.

+
+ +